

KINNITATUD
kaitseväge juhataja
18.03.2010. a
käskkirjaga nr 99

Muudetud:
kaitseväge juhataja
30.03.2011. a
käskkirjaga nr 102
Kaitseväge juhataja
02.01.2013
käskkirjaga nr 1

KAITSEVÄELASE JA KAITSELIIDU TEGEVLIKME VORMIRIETUSE JA ERALDUSMÄRKIDE KANDMISE KORD

SISUKORD

<u>I OSA ÜLDSÄTTED</u>	3
1. <i>REGULEERIMISALA</i>	3
2. <i>ÜLDNÕUDED</i>	3
3. <i>ERINÕUDED</i>	4
<u>II OSA VORMIRIIE TUSE KANDMISE KORD</u>	5
4. <i>MAA- JA ÕHUVÄE NING KAITSELIIDU MAA- JA ÕHUÜKSUSE VORMIKOMPLEKTID</i> .5	
Välivorm ja selle üldnõuded	5
Tavavorm ja selle üldnõuded	6
Erinõuded tavavormi komplektidele 8-10	7
Õhtuvorm	7
5. <i>MEREVÄE JA KAITSELIIDU MEREÜKSUSE VORMIKOMPLEKTID</i>	8
Töövorm ja selle üldnõuded	8
Tavavorm ja selle üldnõuded	8
Erinõuded tavavormile	10
Madrusevorm ja selle üldnõuded	10
Õhtuvorm	10
6. <i>ERIALAVORMIKOMPLEKTID</i>	10
Kaitseväge orkester	10
Kaplaniteenistus	11
7. <i>PEAKATETE KANDMINE JA HOIDMINE</i>	11
<u>III OSA ERALDUSMÄRKIDE KANDMISE KORD</u>	13
8. <i>KAITSEVÄE ERALDUSMÄRKIDE KANDMINE</i>	13
Auastmetunnused	13
Gradatsioonitunnused	13
Ohvitseritunnus	13
Väeliigi- või erialatunnused lõkmetel	13
Mütsimärgid:	14
Erialatunnused	14
Riigitunnus	15
Sõdurieksami märk	15
Akselbant	15
9. <i>KAITSELIIDU ERALDUSMÄRKIDE (AMETIKOHA TUNNUSED) KANDMINE</i>	15
<u>IV OSA EMBLEEMI JA NIMESILDI KANDMINE</u>	16
10. <i>KAITSEVÄE STRUKTUURIÜKSUSE JA ALLÜKSUSE EMBLEEM</i>	16
11. <i>KAITSELIIDU EMBLEEM</i>	16
12. <i>NIMESILT</i>	16

I OSA ÜLDSÄTTED

1. REGULEERIMISALA

- 1.1. Käesolev eeskiri määrab kindlaks kaitseväelase vormiriietuse ja eraldusmärkide kandmise korra ja tingimused (edaspidi kandmise kord) kaitseväes ja Kaitseliidus.
- 1.2. Kaitseväelase vormiriietuse ja eraldusmärkide kandmise õigust omavad kõik tegevteenistuses olevad kaitseväelased.
- 1.3. Käesolev kandmise kord kehtib Kaitseliidu tegevliikmetele, kui käesolevas korras ei ole sätestatud teisiti.
- 1.4. Kaitseväelase vormiriietust on õigus kanda tegevteenistusest vabastatud ja reservi või erru arvatud kaadrikaitseväelastel, keda ei ole lepingulisest tegevteenistusest süüdimõistva kohtuotsusega vabastatud, käesolevas kandmise korras sätestatud tingimustel ja korras.
- 1.5. Kaitseväelase vormiriietust kantakse välisriikides kooskõlas rahvusvaheliste reeglite ja kokkulepetega (mh Põhja-Atlandi lepingu osaliste riikide ja programmis „Partnerlus rahu nimel“ osalevate riikide vahelise nende vägede staatust puudutav leping, RT II 1996, 17, 66).

2. ÜLDNÕUDED

- 2.1. Kaitseväelase vormiriietus (edaspidi vormiriietus) jaguneb maaväe, õhuväe ja mereväe vormiriietuseks kaitseväes vastavalt väeliigile ja maaüksuse, õhuüksuse ja mereüksuse vormiriietuseks Kaitseliidus.
- 2.2. Vormiriietuse kandja esindab Eesti Vabariiki.
- 2.3. Iga kaitseväelane, kes kannab vormiriietust, peab järgima kaitsevädistsipliini, avaliku korra nõudeid ja üldtunnustatud käitumisnorme.
- 2.4. Vormiriietust kantakse teenistusülesannete täitmisel koos ettenähtud eraldusmärkidega. Kaitseväe eraldusmärkidest kannavad Kaitseliidu tegevliikmed kaitseväe auastmetunnuseid, ohvitseritunnust, riigitunnust, akselbanti, mütsimärke ja erialatunnuseid.
- 2.5. Rahvusvahelise kaitseorganisatsiooni struktuuriüksuses teenivad kaitseväelased ja Vabariigi presidendi või kaitseministri käsundusohvitserideks määratud kaitseväelased kannavad kaitseväe vastava väeliigi (väeliik, mille koosseisust nad uuele ametikohale määrati) või Kaitseliidu väeüksuse vormiriietust ja eraldusmärke.
- 2.6. Eriiidevarustuse ja erialavormiriietuse kandmise täiendavad tingimused (nt meditsiiniteenistuja, lenduri vormikomplektid jt) kehtestab kaitseväe juhataja või tema volitusel struktuuriüksuse ülem.
- 2.7. Eriiidevarustust ja erialavormiriietust kantakse vastavasisuliste teenistusülesannete täitmisel vahetu ülema korraldusel.
- 2.8. Teenistusülesannete täitmisel tohib erariietust kanda ainult erandkorras kaitseväelase vahetu ülema loal.
- 2.9. Vormiriietuse välimust kahjustada võivatel töödel kantakse konkreetseks tööks ettenähtud riietust.

2.10. Vormirietuse kandmine ei ole lubatud meelsust väljendavatel meeleavaldustel ja üritustel, mis võivad diskrediteerida kaitsejõude.

2.11. Talveriietusele ja suveriietetele üleminek, samuti konkreetse vormikomplekti valik otsustatakse ja üleminek määratakse kaitseväes keskalluvusega struktuuriüksuste ülemate, väeliikide ülemate ja Kaitseliidus Kaitseliidu ülema käskkirja alusel.

2.12. Ülemal on õigus lubada talvevormi esemete kandmist suvevormi kandmise ajal või vastupidi lähtudes ilmastikutingimustest.

2.13. Kaitseväelasele määrab vormikomplekti kaitseväes kaitseväge struktuuriüksuse ülem ning Kaitseliidus Kaitseliidu malevapealik.

2.14. Reserv- ja eruväelane võib kanda vormirietust Eesti riigiasutuste, kaitseväge, Kaitseliidu või välisriikide sõjaliste esinduste poolt korraldatavatel üritustel ja vastuvõttudel.

2.15. Järelevalvet vormirietuse korrasoleku üle teostab kaitseväelase vahetu ülem, kandmise korra täitmist kontrollivad kaitseväes kaitseväge struktuuriüksuste ülemad ja Kaitseliidus Kaitseliidu struktuuriüksuste ülemad.

3. ERINÕUDED

3.1. Naiskaitseväelased:

- 1) võivad kanda tavavormiga musta värvi käekotti;
- 2) kelle juuksed on pikemad kui õlgadeni, kannavad neid ühe korrektse ja tagasihoidliku kinnitusvahendiga kinniseotult. Soeng peab võimaldama vormimütsi korrektset kandmist;
- 3) peavad soengu ja välimuse puhul säilitama korrektsuse ja tagasihoidlikkuse;
- 4) võivad tavavormiga kanda mõlemas kõrvas ühte kõrvarõngast, mis ei tohi olla rippuv ega ületada läbimõõdult 8 mm;
- 5) peavad arvestama, et küüne pikkus tohib olla kuni 5 mm üle sõrmeotsa ning küünevärv peab olema tagasihoidlik.

3.2. Meeskaitseväelaste:

- 1) soeng peab olema korrektne, juuksed ei tohi katta laupa, kõrvu, kaela;
- 2) soeng peab võimaldama vormimütsi korrektset kandmist;
- 3) habe peab olema aetud;
- 4) vuntsid ja habe on lubatud kaadrikaitseväelastel, kui need on korrektselt piiratud, maksimaalne karvapikkus kuni 2 cm;
- 5) küüned ei tohi ulatuda üle sõrmeotste;
- 6) välimus peab olema korrektne ja tagasihoidlik.

3.3. Kaitseväelased võivad kanda tavavormiga kuni kahte sõrmust.

3.4. Kaitseväelastel on keelatud:

- 1) kanda välivormiga või mereväe/mereüksuse töövormiga ehteid, v.a abielusõrmus;
- 2) kanda vormirietust ilma ettenähtud eraldusmärkideta;
- 3) muuta omavoliliselt vormirietuse ja eraldusmärkide kuju;
- 4) kanda tava-, väli- ja õhtuvormide elemente kombineeritult, v.a väli- ja tavavormide elementide korral vastavalt peatükis 4 sätestatule;
- 5) kanda vormirietust kombineeritult erariietusega, teiste riikide sõjaväevormi ja erialavormirietuse elementidega (v.a väljaõppel osalemisel väljaõpet läbiviiva struktuuriüksuse ülema loal); (30.03.2011, nr 102)
- 6) kanda silmatorkavaid ehteid, kulmu-, nina-, keele- ja hambakaunistusi;
- 7) kanda sõjalise operatsiooni eelseks väljaõppeks, sõjalisel operatsioonil osalemise ajaks ning vaatlejana sõjalise operatsiooni piirkonnas teenivale ja seda külastavale

kaadrikaitseväelasele väljastatud eriidevarustust väljaspool sõjalise operatsiooni eelse väljaõppe toimumise kohta või sõjalise operatsiooni piirkonda ning kanda neid kombineeritult välivormiga.

3.5. Mantleid ja vormiseelikuid kantakse järgmise pikkusega:

- 1) mantel - katab põlveõndla;
- 2) vormiseelik - põlveõndlani.

II OSA VORMIRIIE TUSE KANDMISE KORD

4. MAA- JA ÖHUVÄE NING KAITSELIIDU MAA- JA ÖHUÜKSUSE VORMIKOMPLEKTI D

Välivorm ja selle üldnõuded

4.1. Välivormi kantakse väliõppustel, toimkonnas ja vastavalt ülema korraldusele igapäevases teenistuses. Reserv- ja eruväelane võib kanda välivormi ainult õppustel või avalikus teenistuses olles teenistusülesannete täitmisel, mis on seotud kaitseväele personali värbamisega (nt värbamisüritustel).

4.2. Käesoleva korra lisas 1 on toodud välivormikomplektid, millest vormid 1-3 on suvised, 4-7 talvised ja 8 on spordikomplekt.

4.3. Välivormi jakki kantakse kinninööbitult. Välivormi jaki ülemist nööpi ei suleta, välja arvatud ülema korraldusel väliõppustel.

4.4. Talvise välivormi jopet kantakse tõmblukuga suletult ja kapuutsiga.

4.5. Poolsaapaid kantakse kinninööritult, paela otsad peidetakse saapasse.

4.6. Välivormi taskud peavad olema suletud (kinninööbitud, suletud lukuga).

4.7. Sooja aluspesu särki kantakse kinnise või avatud kaelusega. Avatud kaeluse korral peidetakse krae välivormi jaki alla.

4.8. Vihmaülikonda võib kanda kõikide välivormi vormikomplektidega.

4.9. Lubatakse kanda:

- 1) välivormi jaki varrukaid üleskeeratuna üle küünarliigese;
- 2) T-särki ilma välivormi jakita – soojal ajal kaitseväge struktuuriüksuse või Kaitseliidu territooriumil vastavalt kaitseväge struktuuriüksuse ülema või Kaitseliidu ülema korraldusele. Sel juhul kantakse auastmetunnust välivormi püksirihmal paremal pool, püksivärvli esimese ja teise aasa vahel, ülemine äär püksirihma pandla poole;
- 3) vihmaülikonna jakki ja pükse eraldi;
- 4) välivormi jaki asemel tavavormi pulloveri, mille pagunikattel on välivormi auastmetunnused;
- 5) vihmaülikonna jakki tavavormi vormikuue või pulloveri peal ning jope asemel, kus jaki pagunikattel on välivormi auastmetunnused;
- 6) nimesilti välivormi ja talvise välivormi mütsi tagaküljel;
- 7) skautmütsi väliõppustel.

4.10. Keelatud on:

- 1) kanda tavavormi elemente koos välivormiga, v.a punkti 4.9 alapunktides 4 ja 5 nimetatud juhtudel;
- 2) keerata talvekummikute sääri alla.

Tavavorm ja selle üldnõuded

- 4.11. Tavavormi kantakse vastavalt ülema korraldusele igapäevases teenistuses.
- 4.12. Reserv- ja eruväelane võib kanda tavavormi ainult vastuvõttudel.
- 4.13. Käesoleva korra lisas 2 on toodud tavavormikomplektid, millest vormid 1–4 on suvised, 5–7 talvised ja 8 -10 pidulikud.
- 4.14. Vormikuube kantakse kinninööbitult ja lipsu või ristlipsuga.
- 4.15. Vormikuuvel võib kanda autasude lindilõikeid ja sõjaväelisi rinnamärke. Kaitseväelase ja Kaitseliidu tegevliikme vormikuuvel kantavate teenetemärkide, -ristide ja -medalite ning teenistus- ja mälestusmedalite järjestamine toimub vastavalt lisale 6 (lisatud).
(02.01.2013, nr 1)
- 4.16. Lipsuga on lubatud kanda lipsunõela.
- 4.17. Paraadkindaid kantakse paraadil või muudel pidulikel juhtudel ülema korraldusel.
- 4.18. Nahkindaid (õhukese või sooja voodriga) kantakse vastavalt ilmastikutingimustele ja/või ülema korraldusele.
- 4.19. Mehed kannavad musta värvi sokke, naised ihuvärvi sukkpükse või sukki.
- 4.20. Lubatud on kasutada musta värvi vihmavarju.

Pullover

- 4.21. Pulloveri kantakse vormipükste või –seeliku peal.
- 4.22. Pulloveri all võib kanda vormisärki ilma lipsuta, avatud ülemise nööbiga, särgikrae nurgad pulloveri peale keeratuna.

Vormisärk

- 4.23. Naised kannavad ristlipsu. Ristlipsu kandes peab vormisärgi ülemine nööp olema lipsuga kaetud.
- 4.24. Mehed kannavad vormisärgiga kahepoolse sõlmega seotud lipsu, mille alumine ots ulatub püksivärvlini.
- 4.25. Lühikeste varrukatega vormisärki ilma lipsuta (ristlipsuta) kandes on ülemine kraenööp avatud.
- 4.26. Pikkade varrukatega vormisärki (auastmetunnustega) lubatakse kanda ilma pulloveri või vormikuueta kaitseväge või Kaitseliidu territooriumil.
- 4.27. Pikkade varrukatega vormisärgi varrukamansett tohib vormikuu varruka alt välja paista kuni 10 mm, kui seistakse valvel.

Joped

- 4.28. Jope tõmblukk on suletud ülemise trukini, taskulukud on suletud.

- 4.29. Kapuuts võib olla eemaldatud, kapuuts ei asenda peakatet.
- 4.30. Pika jope keskosa peab olema mõõdukalt pingutatud pingutusnööriaga.
- 4.31. Lühikest jopet kantakse pulloveri peal, pikka jopet tavavormi kuue ja/või pulloveri peal.
- 4.32. Jope asemel võib kanda välivormi vihmaülikonna jakki.

Mantel

- 4.33. Kantakse kinninööbitult, vöö mõõdukalt pingutatud.
- 4.34. Salli ja kindaid kantakse vastavalt ilmastikutingimustele ja/või ülema korraldusele.

Erinõuded tavavormi komplektidele 8-10

- 4.35. Kantakse pidulikel rivistustel, vastuvõttudel või kaitseväes kaitseväge struktuuriüksuse ülema ja Kaitseliidus Kaitseliidu ülema korraldusel.
- 4.36. Kantakse kõikidel vastuvõttudel, kus etiketi kohaselt on nõutav "tume ülikond" (autasude lindilõigetega).
- 4.37. Võib kanda kõikidel vastuvõttudel, kus on etiketi kohaselt nõutav fraki või smokingi kandmine (autasude originaalidega).
- 4.38. Kantakse piduliku vormisärgiga/pluusiga ja lipsuga/ristlipsuga (valge särk ja must lips).
- 4.39. Kantakse alati vormikuuega.

Õhtuvorm

- 4.40. Õhtuvormi kantakse kõigil pidulikel vastuvõttudel, mis algavad peale kella 18.00. Valge lipsu ja valge vestiga kantakse õhtuvormi siis, kui seltskondliku etiketi kohaselt on nõutav fraki kandmine (white tie).
- 4.41. Õhtuvormi kannavad kaadrikaitseväelased alates veebli auastmest.
- 4.42. Reserv- ja eruväelased võivad kanda õhtuvormi ainult vastuvõttudel.
- 4.43. Tänaval ja ühissõidukis õhtuvormi ilma üleriieteta ei kanta.
- 4.44. On lubatud kanda rinnalkantavaid teenete- ja rinnamärke, kas originaalis või miniatuuris. Originaale ja miniatuure koos ei kanta.

Mehed	Naised
õhtuvormi müts	õhtuvormi müts
õhtuvormi särk	õhtuvormi pluus
kikilips	kikilips
õhtuvormi kuub	õhtuvormi kuub
õhtuvormi vest (valge)	õhtuvormi vöö
õhtuvormi püksid	õhtuvormi seelik
mantel (tavavormi)	mantel (tavavormi)
õhtuvormi kingad	õhtuvormi kingad

5. MEREVÄE JA KAITSELIIDU MEREÜKSUSE VORMIKOMPLEKTID

5.1 Mereväebaasis ja Miinilaevade Divisjoni tuukrigrupis teenivad kaitseväelased kannavad maa- ja õhuväe välivormikomplekte vastavalt käesoleva korra peatükis 4 sätestatule.

Töövorm ja selle üldnõuded

5.2 Käesoleva korra lisas 3 toodud töövormi kantakse Mereväe Staabis, Miinilaevade Divisjoni (välja arvatud tuukrigrupp) ja Kaitseliidu Meredivisjoni laeva- ja vahiteenistuses ning ülema korraldusel igapäevases teenistuses.

5.3 Töövormi jopet ja talvejopet kantakse tõmbelukuga suletuna.

5.4 Töövormi talvejope keskosa peab olema pingutatud pingutusnööriaga.

5.5 Töövormi pükse kantakse poolsaabaste peal.

5.6 Poolsaapaid kantakse kinninööriatult, paelaotsad peidetakse saapasse.

5.7 Teenistuses laeval kantakse töövormiga ainult turvaninaga poolsaapaid.

5.8 Lubatakse kanda:

- 1) ajateenijatel kaitseväe territooriumil: T-särki ilma töövormi jopeta – soojal ajal kaitseväe struktuuriüksuse ülema korraldusel. Sel juhul kantakse auastmetunnust töövormi püksirihmal vasakul pool, püksivärvi esimese ja teise aasa vahel, ülemine äär püksirihma pandla poole;
- 2) kaadrikaitseväelastel vastavalt kaitseväe või Kaitseliidu territooriumil: töövormi särki ilma töövormi jopeta soojal ajal kaitseväes kaitseväe struktuuriüksuse ülema ja Kaitseliidus Kaitseliidu ülema korraldusel;
- 3) pikkade varrukatega töövormi särki varrukaid üleskeeratuna üle küünarliigese soojal ajal;
- 4) tavavormi suvemütsi aastaringselt kõikide töövormi komplektidega;
- 5) vastavalt ilmastikutingimustele sooja aluspesu, välja arvatud vormi nr 1 ja 2 juures.

5.9 Keelatud on:

- 1) talvekummikute sääri alla keerata;
- 2) kanda kingi töövormi juures;
- 3) kanda tavavormi (v.a tavavormi suvemüts) ja õhtuvormi elemente töövormide juures.

Tavavorm ja selle üldnõuded

5.10 Käesoleva korra lisas 4 on tavavormikomplektid, millest vormid 1–4 on suvised ja 5–8 talvised.

5.11 Tavavormi kannavad kaadrikaitseväelased. Reserv- ja eruväelased võivad kanda tavavormi ainult vastuvõttudel.

5.12 Peakate peab vastama aastaajale.

5.13 Vormikuube kantakse kinninööbitult.

5.14 Lipsuga on lubatud kanda lipsunõela.

5.15 Valget mütsikatet kantakse suvevormi kandmise perioodil.

5.16 Paraadkindaid kantakse paraadil või muudel pidulikel rivistustel, vastuvõttudel või kaitseväes kaitseväge struktuuriüksuse ülema ja Kaitsemiidus Kaitsemiidu ülema korraldusel.

5.17 Tavavormi suvemütsi ei kanta vormikuuega.

5.18 Mehed kannavad musta värvi sokke, naised ihuvärvi sukkpükse või sukki.

5.19 Lubatud on kasutada musta värvi vihmavarju.

5.20 Välissadamas otsustab vormikandmise laeva komandör.

Pullover

5.21 Pulloveri kantakse vormipükste või –seeliku peal.

Vormisärk

5.22 Naised kannavad ristlipsu. Ristlipsu kandes peab vormisärgi ülemine nööp olema lipsuga kaetud.

5.23 Mehed kannavad vormisärgiga kahepoolse sõlmega seotud lipsu, mille alumine ots ulatub püksivärvlini.

5.24 Lühikeste varrukatega vormisärki kantakse ilma lipsuta (ristlipsuta) ja avatud kraenööbiga.

5.25 Pikkade varrukatega vormisärki (auastmetunnustega) lubatakse kanda ilma pulloveri või vormikuueta kaitseväge või Kaitsemiidu territooriumil.

5.26 Pikkade varrukatega vormisärgi varrukamansett tohib vormikuu varruka alt välja paista kuni 10 mm, kui seistakse valvel.

Joped

5.27 Jope tõmblukk on suletud ülemise trukini, taskulukud on suletud.

5.28 Kapuuts võib olla eemaldatud, kapuuts ei asenda peakatet.

5.29 Pika jope keskosa peab olema mõõdukalt pingutatud pingutusnööriaga.

5.30 Lühikest jopet kantakse pulloveri peal, pikka jopet tavavormi kuue peal.

Mantel

5.31 Kantakse kinninööbitult, vöö mõõdukalt pingutatud.

5.32 Salli ja kindaid kantakse vastavalt ilmastikuoludele ja/või ülema korraldusele.

Erinõuded tavavormile

5.33 Vormi nr 8 kantakse pidulikel rivistustel või vastuvõttudel kaitseväes kaitseväge struktuuriüksuse ülema ja Kaitseleidis Kaitseleidi ülema korraldusel.

5.34 Tavavormi kantakse kõikidel vastuvõttudel, kus etiketi kohaselt on nõutav „tume ülikond“ (autasude lindilõigetega).

5.35 Tavavormi võib kanda kõikidel vastuvõttudel, kus on etiketi kohaselt nõutav fraki või smokingi kandmine (autasude originaalidega).

5.36 Lubatakse kanda:

1) laevas vastavalt laevakomandöri käsule ning teenistuskohustuste täitmisel kaldal, kui ei ole ette nähtud kanda teisi vorme;

2) staabis tööl, esindusfunktsioonidel, paraadidel, matustel, pidulikel rivistustel, vastuvõttudel ja muudel sündmustel, milles osaleb mereväeüksus tseremoniaalkorras või kaitseväes kaitseväge struktuuriüksuse ülema korraldusel.

Madrusevorm ja selle üldnõuded

5.37 Käesoleva kandmise korra lisas 5 on toodud vormikomplektid, millest vormid 1–3 on suvised ja 4–5 talvised.

5.38 Madrusevormi kannavad mereväe ajateenijad.

5.39 Madrusevormi kantakse ülema korraldusel igapäevases teenistuses.

5.40 Madrusesärke kantakse pükste sees.

5.41 Vormide 1-4 juures kantakse paraadkindaid struktuuriüksuse ülema korraldusel.

5.42 Vormi nr 5 kantakse tseremoniaaljuhtudel struktuuriüksuse ülema korraldusel.

Õhtuvorm

5.43 Õhtuvormi kannavad kaadrikaitsevälased alates veebli auastmest. Reserv- ja eruvälased võivad kanda õhtuvormi ainult vastuvõttudel.

5.44 Õhtuvormi kandmise kord on sama, mis maaväes või -üksuses.

5.45 Erandina kannavad meeskaadrikaitsevälased peakattena õhtuvormi mütsi asemel tavavormi mütsi.

6. ERIALAVORMIKOMPLEKTID

Kaitseväge orkester

6.1. Kaitseväge orkestri esinemisvormi komplekti kontsertesinemisel määrab orkestri juht.

6.2. Nais- ja meesorkestrandid kannavad tseremooniatel sarnast vormikomplekti.

6.3. Esinemis- ja õhtuvormiga kantakse mantlit valge salli ja paraadkinnastega.

6.4. Kaitseväge orkestrandid kannavad vastavalt orkestrijuhi korraldusele esinemistel valget lühikeste varrukatega vormisärki musta lipsuga või lipsuta, tavavormi mütsi, tavavormi suvemütsi või on ilma peakatteta.

6.5. Kaitseväge orkestrandid (naiste vormiriietus ühtlustatult meestega) kannavad esinemistel esinemisvormi akselbandiga.

6.6. Kaitseväge orkestrandid (naiste vormiriietus ühtlustatud meestega) kannavad esinemistel mantlit, valgeid paraadkindaid ja valget salli.

6.7. Maa- ja õhuväge tavavorme nr 8–10 kantakse ainult mantliga.

6.8. Kaitseväge orkestri dirigendid ja orkestrandid kannavad esinemisvormi pükstel vastavalt kulla või oranži värvi kahekordseid lampasse.

6.9. Orkestrandid kannavad esinemisvormi kuue varrukatel küünarnukist mansetini kolme oranži pöiktriipu.

Kaplaniteenistus

6.10. Kaplanitel on lubatud vormisärgi asemel kanda klassikalist vaimuliku särki.

6.11. Ametitalitustel kannavad kaplanid vormiriietuse peal stoolat või kaplanikeepi.

7. PEAKATETE KANDMINE JA HOIDMINE

7.1. Peakatteid kantakse kandmise korra punktis 7 sätestatud korras, arvestades tava-, väli- ja õhtuvormi kandmisest tulenevaid erisusi.

7.2. Ilma peakatteta ei ole lubatud viibida väljaspool siseruume ja ühissõidukis, välja arvatud kaugliinidel.

7.3. Vormimütsi kantakse peas otse, mitte silmadele, küljele või kuklasse kallutatult.

7.4. Kaitseliidu tegevliige võib kanda tava- ja välivormiga baretti. Bareti värvi ja kandmise korra kehtestab Kaitseliidu ülem, muus osas kantakse baretti sarnaselt vormimütsiga.

7.5. Kaplanid hoiavad palvuse ajal vormimütsi vasaku kaenla all, mütsinokk ettepoole.

7.6. Vormimütsi, mida ei kanta ja mille hoiustamiseks riidehoius või nagis puudub võimalus, hoitakse järgmiselt:

1) tavavormi müts, tavavormi talvemüts, välivormi müts (fliisiga), töövormi talvemüts

- vasakul pool, keha ja käe vahel, talvise mütsi pealmine pool käe poole, mütsinokk ettepoole;

2) tavavormi müts-kübar

- vasakus käes rippasendis, hoides sõrmedega kübara servast, mütsipõhja pealmine pool väljapoole, väeliigi tunnus ettepoole;

3) naiskaadrikaitsevaelase tavavormi talvemüts, madruse müts, madruse talvemüts, talvise välivormi müts (tehiskarusnahaga)

- vasakul pool, keha ja käe vahel, mütsi pealmine pool käe poole, väeliigi tunnus ettepoole;

4) tavavormi suvemüts

- meeskaadrikaitseväelased kannavad vasakul pool püksirihma all, esimese ja teise rihma-aasa vahel;
- naiskaadrikaitseväelased hoiavad vasakus käes puusa ja randme vahel, mütsipõhi ülespoole, kui nad kannavad vormiseelikut või vasakul pool püksirihma all, esimese ja teise rihma-aasa vahel, kui nad kannavad vormipükse;

5) välivormi müts, töövormi müts

- väli- / töövormi pükste vasakpoolses sääretaskus.

III OSA ERALDUSMÄRKIDE KANDMISE KORD

8. KAITSEVÄE ERALDUSMÄRKIDE KANDMINE

Auastmetunnused

8.1 Maa- ja õhuväe kaitseväelased kannavad auastmetunnuseid tava- ja välivormi riietuseseme pagunialusel oleva pagunikattel.

8.2 Mereväe kaadrikaitseväelastel on auastmetunnused vormikuu varrukaotstel, teistel vormiriietuse elementidel pagunialusel oleva pagunikattel.

8.3 Mereväe ajateenijatel on auastmetunnused madrusesärgi, madruse poolmantli ja madruse suvevormi särgi auastmealusel, teistel vormiriietuse esemetel pagunialusel oleva pagunikattel.

8.4 Õhtuvormil kannavad ohvitserid auastmetunnuseid varrukaotstel ja õhtuvormikuu pagunialusel oleva pagunikattel ning allohvitserid õhtuvormikuu pagunialusel oleva pagunikattel.

Gradatsioonitunnused

8.5 Gradatsioonitunnused on kaitseväes kaitseväelase auastmeklassi näitavad lisatunnused.

8.6 Maa- ja õhuväe ohvitserid ja allohvitserid kannavad vormikuu ja mantli varrukaotstel kardpaela. Kardpaela kaugus varruka alumisest äärest kardpaela alumise ääreni on 70 mm.

8.7 Maa- ja õhuväe kõrgemad ohvitserid kannavad vormikuu ja mantli krae otstel kraelõkmeid 5 mm kaugusel krae välimisest äärest.

8.8 Maa- ja õhuväe kõrgemate ohvitseride tava- ja õhtuvormi mütsil on gradatsioonitunnuseks vabarnapuna värvi musta randiga ripspael.

8.9 Kõrgemate ohvitseride mütsinokal (tavavormi mütsil, tavavormi talvemütsil ja maa- ja õhuväe õhtuvormi mütsil) on kaherealine stiliseeritud tammelehtedest ilustus.

8.10 Vanemohvitseride mütsinokal (tavavormi mütsil, tavavormi talvemütsil ja maa- ja õhuväe õhtuvormi mütsil) on üherealine stiliseeritud tammelehtedest ilustus.

8.11 Ohvitseride mütsil (tavavormi mütsil ja maa- ja õhuväe õhtuvormi mütsil) on kahekordne kuldne punutud nõör, mis asetseb mütsirummu esiosal mütsinoka kohal.

Ohvitseritunnus

8.12 Maa- ja õhuväe ohvitserid kannavad vormikuu, õhtuvormi kuu ja mantli varrukatel ohvitseritunnust, mis asetseb varruka välisküljel kardpaelast 10 mm kõrgusel.

Väeliigi- või erialatunnused lõkmetel

8.13 Maa- ja õhuväe kaitseväelased (v.a kõrgemad ohvitserid) kannavad väeliigi- või erialatunnuseid vormikuu ja mantli krae nurkadel asetsevatel lõkmetel.

Mütsimärgid:

Tava- ja õhtuvormi mütsimärgid

8.14 Tavavormi mütside mütsimärke kantakse tavavormi mütsil, õhtuvormi mütsil, tavavormi talvemütsil, tavavormi müts-kübaral ja tavavormi suvemütsil.

8.15 Tavavormi ja õhtuvormi mütsil kinnitub mütsimärk mütsirummule esiosa keskel mütsinoka kohal.

8.16 Tavavormi talvemütsil kinnitub mütsimärk mütsi esiküljel tehiskarusnahast esidetaili väljalõike kohale.

8.17 Tavavormi müts-kübaral kinnitub mütsimärk esiosa keskele.

8.18 Maa- ja õhuväe tavavormi suvemütsil kinnitub mütsimärk mütsi vasakule küljele, esiõmblusest 4 cm tahapoole.

8.19 Mereväe tavavormi suvemütsil kinnitub metallist kokard mütsi esiosa keskele.

Kokard (lipuvärvides mütsimärk)

8.20 Kaitseväes kantakse kangast kokardit välivormi mütsil ja talvise (fliisiga) välivormi mütsil. Kangast kokardi asendamine metallkokardiga on keelatud.

8.21 Töövormi mütsil ja töövormi talvemütsil kantakse metallist kokardit.

8.22 Mereväe ajateenijad kannavad metallist kokardit madrusemütsil ja madruse talvemütsil.

Erialatunnused

Meediku erialatunnus varrukaembleemil

8.23 Maa- ja õhuväe meedikud kannavad meediku varrukaembleemi välivormi jaki ja talvise välivormi jope vasakul varrukal varrukatasku peal ning vormikuuel riigitunnusest 10 mm allpool.

8.24 Mereväe meedikud kannavad meediku varrukaembleemi töövormi jope ja töövormi talvejope vasakul varrukal ning pulloveril kaitseväe struktuuriüksuse embleemist 10 mm allpool.

Kaplanid

8.25 Ordineeritud kaplanid ja kaplan-praktikandid kannavad erialatunnuseid vastavalt vaimuliku ordinatsioonile.

8.26 Kaplani erialatunnust kantakse:

- 1) vormikuu ja vormisärkide vasaku rinnatasku ülemisest õmblusest 20 mm kõrgusel või teenetemärkide lindilõigetel 10 mm kõrgusel tasku telgjoonel;
- 2) pulloveril rinnatasku telgjoonel, 10 mm kõrgusel õla tugevdusdetaili alumisest servast;
- 3) välivormi jakil vasaku rinnatasku ülemisest õmblusest 20 mm kõrgusel.

Mereväe ajateenijate erialatunnused

8.27 Ajateenijad kannavad erialatunnust madrusesärgil, madruse suvevormi särgil ja töövormi jopel vasakul varrukatasku klapi peal.

Riigitunnus

8.28 Maa- ja õhuväe kaadrikaitseväelased kannavad riigitunnust vormikuu ja lühikeste varrukatega vormisärgi vasakul varrukal ölaõmblusest 70 mm kaugusel keskel.

8.29 Välivormi jakil kannavad kaitseväelased riigitunnust vasakul varrukal varrukatasku klapi kohal ilma vaheta nii, et riigitunnus jääks sümmeetriliselt ölaõmbluse keskele.

8.30 Talvise välivormi jopel kannavad kaitseväelased riigitunnust vasakul varrukal varrukatasku klapi sümmeetriliselt keskel.

8.31 Kuperjanovi jalaväepataljoni kaadrikaitseväelased kannavad riigitunnust vormikuu paremal varrukal 70 mm kaugusel varrukaõmblusest.

8.32 Kuperjanovi jalaväepataljoni kaitseväelased kannavad välivormi jakil ja talvise välivormi jopel riigitunnust paremal varrukal 70 mm kaugusel varrukaõmblusest nii, et riigitunnus jääks sümmeetriliselt ölaõmbluse keskele.

8.33 Mereväe kaitseväelased kannavad riigitunnust töövormi jope parema varrukatasku klapi sümmeetriliselt keskel ja töövormi talvejope paremal varrukal 70 mm kaugusel varrukaõmblusest.

8.34 Riigitunnuse eemaldamine on keelatud.

Sõdurieksami märk

8.35 Ajateenijad kannavad sõdurieksami märki välivormi vasaku rinnatasku peal sümmeetriliselt keskel.

Akselbant

8.36 Akselbant on kaitseväelase haridust või ametikohta näitav eraldusmärk, mida kantakse tava- ja õhtuvormil.

8.37 Akselbanti ei kanta mantlil, pulloveril, jopel ega vormisärgil.

8.38 Klassikalist kuldset akselbanti kui haridustunnust kannavad kõrgema staabiohvitseri kursuse või kindralstaabikursuse läbinud kaitseväelased.

8.39 Akselbanti kannavad ametikohast lähtuvalt:

- 1) käsundusohvitserid, kaitseatašeed;
- 2) Vahipataljoni auvahtkond;
- 3) kaitseväe orkestrandid.

9. KAITSELIIDU ERALDUSMÄRKIDE (AMETIKOHA TUNNUSED) KANDMINE

9.1 Kaitseliidu tegevliikmed kannavad vormiriietusel Vabariigi Valitsuse ja kaitseministri määrusega kehtestatud eraldusmärke.

9.2 Kaitseliidu struktuuriüksuste mütsimärke, mille kirjelduse on kinnitanud kaitseminister, kantakse välivormi mütsil ja baretil.

9.3 Kaitseliidu käelinti kannavad Kaitseliidu tegevliikmed tava- ja välivormi vasakul varrukal ja vastavalt Kaitseliidu struktuuriüksuse ülema korraldusele.

IV OSA EMBLEEMI JA NIMESILDI KANDMINE

10. KAITSEVÄE STRUKTUURIÜKSUSE JA ALLÜKSUSE EMBLEEM

10.1 Kaitseatašeed, käsundusohvitserid ja rahvusvahelistel ametikohtadel teenivad kaitseväelased kannavad viimase teenistuskoha embleemi.

10.2 Maa- ja õhuväe kaadrikaitseväelased kannavad kaitseväe vastava struktuuriüksuse embleemi vormikuue paremal varrukal 70 mm kaugusel varruka õlaõmblusest.

10.3 Kuperjanovi jalaväepataljoni kaadrikaitseväelased kannavad pataljoni embleemi vormikuue vasakul varrukal 70 mm kaugusel varruka õlaõmblusest.

10.4 Maa- ja õhuväe kaitseväelased kannavad kaitseväe vastava struktuuriüksuse embleemi välivormi jaki ja talvise välivormi jope paremal varrukal 70 mm kaugusel varruka õlaõmblusest või varrukal oleval takjaalusel.

10.5 Kuperjanovi jalaväepataljoni kaitseväelased kannavad pataljoni embleemi välivormi jaki ja talvise välivormi jope vasakul varrukal 70 mm kaugusel varruka õlaõmblusest või talvise välivormi jope varrukataskul sümmeetriliselt keskel.

10.6 Mereväe kaitseväelased kannavad kaitseväe vastava struktuuriüksuse embleemi töövormi talvejope ja pulloveri vasakul varrukal 70 mm kaugusel varruka õlaõmblusest ning töövormi jope vasakul varrukataskul sümmeetriliselt keskel.

10.7 Kaitseväe orkestrandid kaitseväe vastava struktuuriüksuse embleemi ei kanna.

10.8 Rahvusvahelistel sõjalistel operatsioonidel ja missioonidel ning rahvusvahelistel ametikohtadel kannavad kaitseväelased kaitseväe struktuuriüksuse või Kaitseliidu struktuuriüksuse embleemi.

10.9 Eruväelased kannavad oma viimase teenistuskoha embleemi.

11. KAITSELIIDU EMBLEEM

Kaitseliidu tegevliikmed kannavad Kaitseliidu embleemi heraldilist kujutist varrukaembleemina tava- ja välivormi paremal varrukal 70 mm kaugusel varrukaõmblusest või embleemi aluse olemasolul selle peal.

12. NIMESILT

12.1 Nimesildid võivad olla riidest või plastikust. Riidest nimesildil on kaitseväelase perekonnanimi. Plastikust nimesildil on kaadrikaitseväelase ees- ja perekonnanimi.

12.2 Välivormi jakil ja talvise välivormi jopel kantakse riidest nimesilti parempoolse hõlma takjaalusel.

12.3 Pulloveril kantakse riidest või plastikust nimesilti vahetult rinnatasku klapi kohal, taskuklapi keskel.

12.4 Plastikust nimesilti kantakse maa- ja õhuväe või Kaitseliidu maa- ja õhuüksuse vormikuue parempoolse rinnatasku klapi kohal, lühikeste varrukatega vormisärgil parempoolsel taskuklapil.

12.5 Mereväe või Kaitseliidu mereüksuse töövormi jopel kantakse riidest nimesilti paremal hõlmal (visuaalselt vormisärgi rinnatasku klapi kõrgusel).

12.6 Plastikust nimesilti kantakse mereväe või Kaitseliidu mereüksuse tavavormi kuue parema hõlma keskel, 5 cm kraenurgast allpool.